

2006-ban születtem, Budapesten, egy csütörtöki napon délután kettő körül. Nincsen testvérem, a szüleim középosztálybeli értelmiségiek, mindketten a pécsi egyetem bölcsészkarára jártak, ott ismerkedtek meg egymással. Anyám piackutató, apám szerkesztő és tördelő.

A legelső emlékemben még egészen kicsi vagyok, járni sem tudok. A nagyszobában volt egy hatalmas, földre rakott, nagyjából 20-30 cm magas matrac, ami az emlékemben persze egy fölém tornyosuló monstrumra hasonlít; apám ezen ül és biztat, hogy másszak fel rá. Nem emlékszem, hogy sikerült-e, azt hiszem, igen, remélem, igen. Vicces dolog az emlékezés, az ember néha nem tudja megmondani, hogy tényleg emlékszik-e valamire, vagy éppenséggel csak arra, hogy mások mesélték neki, vagy fotót látott róla. De én erre tényleg emlékszem, nem álmodtam, és nem is apám mesélte, meg fénykép sincs róla. Kicsit későbből is vannak halvány emlékeim, ezekben már tudok járni és beszélni is. Emlékszem különböző helyekre úgy, ahogy akkor kicsiként érzékeltem őket: látom magam előtt a lakást, de minden sokkal nagyobb, mint én, rám nehezedik a tér, szinte úgy érzem, elveszek benne. Persze a félelem rétege csak retrospektíven adódik mindenhez: ezek szerint 18 évesen félelmem láthatatlannak lenni, 4 évesen nem volt az.

Egyébként csodálatos gyerekkorom volt, anyukám sokáig GYES-en volt, apám pedig otthonról dolgozott, úgyhogy mindig együtt voltunk – boldog, biztonságos és szerető környezetben éreztem és érzem magam mind a mai napig. Nagyon sokat olvastunk, együtt is, meg külön is, az irodalom és a könyvek iránti érdeklődésemet és szeretetemet nekik köszönhetem. Néha azon kapom magam, hogy a sikereimet még most is abban mérem, hogy anyám mennyire dicsér meg, vagy apám megjegyzi-e, hogy “Igen, ez egy nagyon jó kérdés”, ha felvetek valamit. Minden nyarat a nagyszüleimnél töltöttem Székesfehérváron, ha valaki azt kéri tőlem, hogy képzeljek magam elé egy gyönyörű, mesebeli helyet, akkor a kertjükre gondolok. Szoros a kapcsolatom a nagyszüleimmel, egészen kicsi korom óta majdnem minden nap beszélek velük telefonon.

Nehéz megmondani, hogy valaki mitől olyan, amilyen, a legfontosabb pillanatokat is az idő teszi igazán meghatározóvá. 1517. október 31-én Luther Márton kiakasztotta Wittenberg falára 95 pontból álló tételét, és a világ azóta nem ugyanolyan. Ahogy nem tudta az akkor délben arra sétáló járókelő, hogy milyen fundamentális eseménynek volt tanúja, úgy nem tudhatom én sem, hogy végső soron melyek azok helyzetek, amik alapvetően határoznak meg engem. Összeszedtem párat, amit most, 18 évesen valamiért mégis fontosnak tartok.

1.

Bölcsibe nem jártam, óvodába már sajnos igen. Életem első maradandóan negatív élménye ért itt, amikor ebédfelelősként nem tudtam elég gyorsan megteríteni az asztalt a többieknek, amiért az egyik dadus iszonyatosan leszidott, amitől persze – bármennyire is küzdöttem ellen – sírni kezdtem. Erre azért is rám kiabált, hogy miért zokogok minden pici baromságért. Persze, túlzok, nem volt olyan rossz az óvoda, és több mint tíz év elteltével visszatekintve inkább csak nevetni tudok rajta, de kétségtelen, hogy sok mindent elárul maga a körülmény, hogy az eset után egész óvodában és általános iskola nagy részében rettegettem attól, hogy bármelyik héten megint én lehetek az ebédfelelős. Érdekes belegondolni abba is, hogy sokszor a tudtunk nélkül leszünk egy másik ember életében meghatározó figurák: az előbb említett néni nemhogy az esetre, de minden bizonnyal már rám sem emlékszik, ezzel szemben én ennyi idő elteltével is emlegetem őt.

2.

Általános iskolában egészen ötödikig szinte csak fiú barátaim voltak. Sokukat ismertem már korábbról, mondhatni, evidens volt, hogy jóban leszünk, volt egy 4-5 főből álló szoros baráti társaságunk. Emlékszem, az egyikük szülinapi buliján ott volt az összes fiú meg persze én. De valahogy soha nem tűnt furcsának, tényleg nagyon jól kijöttünk egymással, senkit nem zavart, hogy ők fiúk én meg nem. Aztán valami ötödikben megváltozott bennük. Visszajöttünk a nyári szünetről, és mások lettek, hirtelen egyikük sem kereste a társaságomat. Egyáltalán nem beszélünk róla, ők jóban maradtak egymással, nekem meg lettek új, most már lány barátaim. A pályázat egyik témája a hovatartozás, ehhez szeretnék ezzel a történettel kapcsolódni: itt megtanultam azt, hogy milyen egy közösséghez nem tartozni többé, és hogy vannak olyan helyzetek és életszakaszok, amikor olyan egészen felszínes okok befolyásolják egy csoport alakulását, mint például a biológiai adottságok.

Szintén általános iskolában történt, hogy az énektanárom sokadik kérésének engedelmeskedve énekkaros lettem. Senki ne értse félre, nem azért hívott, mert tudtam énekelni, egész egyszerűen kevés gyerek volt a kórusban, úgyhogy megpróbált beszervezni mindenkit, akiben látott valamennyi affinitást. Énekelni szerettem, de soha nem tudtam jól, nincs érzékem a zenéhez, ezzel többé kevésbé már akkor is tisztában voltam. Mindenesetre sok barátom járt, élveztem a dalokat meg a próbákat, olyan felnőttes volt az egész, jó volt valaminek a része lenni. Ugyanez az énektanár minden évben szervezett népdaléneklési versenyt az iskolának, amire íratlan szabály volt, hogy minden énekkarosnak jelentkezni kell, én az egyik barátommal

párban neveztem. Sok kedvem nem volt az egészhez, mert tudtam, hogy a lányoknak fel kell öltözni népi viseletbe, még a hajukat is be kell fonni, én ezeket kifejezetten utáltam akkoriban, meg féltem annyi ember előtt úgy énekelni, hogy nem lehet elbújni a tömegbe. Otthon a szüleimnek sem mertem megmondani, mert tudtam, hogy joggal hülyeségnek gondolnák az egészet, nagyon távol állt tőlem ez a verseny, de nem volt más választásom, mint indulni. Már közeledett a verseny, amikor egyik órán a tanárnő kitalálta, hogy próbálja el mindenki azt a dalt, amit ott énekelni fog. Az érintetteket kiállította az osztály elé, ott aztán egyesével végigment mindenkin. A barátom, akivel lettem volna, pont beteg lett, úgyhogy nekem egyedül kellett énekelnem. Természetesen iszonyatosan rosszul ment, szerintem egy hangot sem találtam el, a tanárom meg egész egyszerűen megmondta, hogy ez így nem lesz jó, így semmiképpen nem indulhatok, üljek vissza a helyemre, majd esetleg jövőre. Furcsa helyzet volt, egyszerre éreztem magam megszégyenítve és a földig alázva, de ugyanebben a pillanatban mintha egy addig észrevétlenül a szívemen lapuló kő is összetört volna velem együtt – megkönnyebbültem. Egy dologban azért segített mindez, felgyorsította azt az ellenkező esetben hosszabb, de talán kevésbé fájdalmas folyamatot, amiben rá kell jönnöm, hogy egész egyszerűen nem értek mindenhez, nem vagyok mindenben jó, van, amit felesleges erőltetni. De félreértés ne essék, csak azért se engedem nyerni a tanáromat, a kocsiban anyámmal együtt üvöltve éneklünk, mindketten hamisan, de annál felszabadultabban.

3.

A szüleimmal sokat jártunk színházba, először gyerekdarabokra, aztán musicalekre, utána nagyobb koromban egyre komolyabb előadásokra. Fokozatosan lett az életem egyik legfontosabb része a színház, de pontosan emlékszem egy darabra, ami kifejezetten meghatározó volt. A Katonában voltunk, a *Platonov*-ot néztük, és a darab végére valami megváltozott bennem. Nemcsak a történet miatt, hanem az előadástechnikától is: ez volt az első alkalom, hogy nem a hagyományos, frontális színpad–nézőtér elrendezésben láttam előadást. Azóta Csehov a kedvenc drámaíró, és amikor csak lehetőségem adódik rá, színházba járok az anyukámmal. A *Platonov* után döntöttem el, hogy nekem felnőttkoromban feltétlenül irodalommal és színházzal kell foglalkoznom.

4.

Pontosan nem emlékszem, hogy hány éves lehettem, talán már pont gimnazista, éppen a nagyszüleimnél voltunk az anyámmal. Este volt, a nappaliban beszélgettünk, már nem is tudom biztosan, hogy hogyan, de az anyám és a nagymamám iszonyatosan összevesztek. Láttam már

őket vitatkozni, meg persze én is kiabáltam már mindkettőjükkel, de ez kifejezetten másfajta összeveszés volt, olyan, amikor az emberből előjön minden ezer éve eltemetett sérelem, amit akkor a másik fejéhez vág, és nem tudni, hogy mit gondol halálosan komolyan, és mit mond csak úgy, az indulat hevében. A nagymamámat életemben másodjára láttam akkor sírni. Nem tudom, hogy miért maradtam a szobában, nem tűnt helyesnek kimennem, talán úgy éreztem, hogy ez rólam is szól. Dühös voltam mindkettőjükre, a nagymamámra azért, mert nem neki volt igaza, az anyámra meg azért, mert miatta sírt a nagymamám. Nem értettem, hogy milyen alapon mer kiabálni velem. Szerintem két generációnyi különbség kell, hogy az ember a tiszteletre és a szeretetre hivatkozva vissza tudja fogni magát ilyen helyzetekben, még akkor is, ha biztosan tudja, hogy neki van igaza. Én a nagymamámmal soha nem veszekedtem így, anyámmal viszont igen, ő ugyanúgy sírt már az én hibámból, mint az ő anyja miatta. Sokszor azon kapom magam, hogy isteníttem mind a szüleimet, mind a nagyszüleimet, akkor viszont elgondolkoztam azon, hogy ha az anyám tud ilyen jogos vagy jogtalan csalódást okozni a saját szüleinek, akkor én vajon milyen kilátásokkal indulok. Megrendítő, ugyanakkor kicsit megnyugtató is volt látni, hogy semmi sem tökéletes. Életemben először merült fel bennem úgy igazából az, hogy nem evidens tény, hogy a szüleim vagy a nagyszüleim boldogok, hogy velem együtt ők is most először élnek ebben a világban, nincsenek biztos válaszaik a nagy kérdésekre, és minden bizonnyal vannak dolgok, amiket elrontottak, és amiket megbántak. Mindig eszembe jut anyám és a nagymamám, amikor felmerül a kérdés, hogy milyen kötelességei vannak a feleknek egy szülő-gyerek kapcsolatban. Minden problémájukkal együtt azt gondolom, hogy az övék az egyik legigazibb és legideálisabb anya-lánya kapcsolat, amivel életemben találkoztam. Én magam részéről annyit tudok, hogy mindennél jobban tartozom a szüleimnek azzal, hogy olyan ember legyek, akire feltételek nélkül lehetnek büszkék, akinek az alapelveit ők is osztják. Remélni tudom, hogy teszek eleget azért, hogy ez valóban így is legyen.

5.

Ateista vagyok, vallásos közösséghez soha nem tartoztam. A legelső, tanárokért rendezett diáktüntetés volt az az esemény, amin először éreztem magam egy olyan, igazán nagy közösség részének, aminek tagjaival azonos nézeteken osztozom. Felszabadító és bátorító érzés volt valami nálam ezerszer nagyobb dolognak a része lenni, naivan biztos is voltam benne, hogy így bármilyen változást el lehet érni. A *7IGEN-es* népszavazási kérelem idején én is többször gyűjtöttem aláírásokat, sok emberrel beszélgettem akkor a témáról. Meghatározó élményem a

reménytelen vitatkozás, a frusztráció, és végül a ráeszmélés arra, hogy vannak olyanok, akiket minden tény és észérv ellenére egyszerűen képtelen vagyok meggyőzni.

6.

A szüleimmel sokat utazunk. Életemben először óvodáskoromban jártam külföldön, amikor Párizsban meglátogattuk anyukám egyik egyetemi barátnőjét, aki ott élt a férjével és a gyerekeikkel. Még kicsi voltam, és elég halványan emlékszem csak Franciaországra, furcsa, mert legpontosabban az egészen jelentéktelen részletekre emlékszem. Például a szobára meg a nagy ágyra, ahol hárman aludtunk, az Eiffel-torony előtti térre, ahol fociztam a többi gyerekekkel, meg a versailles-i kastély murvájára, és arra, hogy mekkora port kavart fel, ahogy a sok turista lökdösődve végigsétált rajta. Érdekes, hogy különböző korban mire figyel igazán az ember, négyévesen magánál az Eiffel-torohnál is hatalmasabbnak és fontosabbnak tűnt a labda, meg a füves tér – ezekre 18 éves fejjel valószínűleg fel sem figyelnék. Hogy ezek alapján jó-e felnőni, azt mindenki döntse el magában, én a magam részéről szívesen maradtam volna labdával a zöld gyepen.

Sokáig azt hittem, hogy anyámnak volt igazán fontos ez az utazás, mert imádja Franciaországot, gimnázium óta tanulja a nyelvet, egyetemen is francia szakos volt. Aztán nem olyan rég találtam egy fotót, amin ketten vagyunk az Eiffel-torony tetején: ő néz rám, én idétlenül vigyorgok a kamerába, mögöttünk meg ott van Párizs. És ezt a képet nézve jöttem rá, hogy egészen eddig tévedtem, mert nem is neki, hanem nekem lényeges igazán az egész; és nem is az akkori óvodás énemnek, hanem a mostaninak, aki évek távlatából nézi a képet. Több dolog miatt vagyok mérhetetlenül hálás a szüleimnek, minthogy azt egyszerűen fel lehetne sorolni, de talán a legfontosabb mind közül a kismillió lehetőség, amit születésem óta megállás nélkül biztosítanak nekem. Lehetőséget az utazásra, a tanulásra, a kultúrára, az önkifejezésre, lehetőséget a hibázásra, az elbukásra és az újra felállásra, és mindenek felett lehetőséget arra, hogy az legyek, aki vagyok, aki szeretnék lenni. És ezt az egészet jelenti nekem az a fotó meg a párizsi utazás.

7.

Már lassan négy éve jártam a Radnótiba, amikor az irodalomtanárom ajánlott egy versenyt, amire jelentkeztem. Az első fordulón egy könyvajánlót kellett írni, ezen továbbjutottam. A döntő ennél egy fokkal komolyabb volt, az Eötvösben zajlott, egy teljes hétvégén át tartott, a szombat éjszakát bent töltöttük. Két feladat volt: össze kellett hasonlítani *Az arany embert* Bereményi Géza egyik novellájával bizonyos szempontok alapján, aztán a két szöveg nőalakjai

szemszögéből kellett adott témákról írni. Lassan fogalmazok, úgyhogy gyakorlatilag délutántól, a verseny kezdetétől másnap reggelig végig csak a feladatokkal foglalkoztam. Egész éjjel fent voltam, pont óraátállítás volt, amit előben láttam, egészen bizarr élmény volt, hogy hajnal 1:59-ről hirtelen 3:00-ra vált a laptopom órája. A lényeg, hogy tényleg sokat foglalkoztam vele, már a verseny előtt is, rendesen felkészültem rá. Vasárnap délutánra, az eredményhirdetésre eljött a tanárom is, akinek elmeséltem, hogy egész éjszaka dolgoztam a szövegeken. Életemben először nyertem igazán fontos versenyt. Emlékszem, hogy utána a tanárom azt mondta, hogy ő szinte biztos volt benne, mert egész egyszerűen nem lehetséges, hogy nincsen eredménye annak a munkának, amire az ember igazán sok időt is energiát fordít. Ez a mondat azóta is sokszor eszembe jut, szeretnék hinni abban, hogy igaza van, hogy tényleg így működik a világ.

8.

16 évesen voltam először igazából szerelmes. A fiú az osztálytársam volt, először barátok lettünk, aztán egy buliban jöttünk össze. A fellegekben jártam, hirtelen mindennek lett értelme, még a rossz dolgoknak is. Nem hosszú ideig, nagyjából fél évig jártunk egymással, mégis életem egyik legizgalmasabb és boldogabb időszakává vált. Mindketten nagy hatással voltunk a másikra, együtt fedeztünk fel mindkettőnk számára új dolgokat a világban. Biztonságot adott, hogy bármi történik, van mellettem valaki, aki szeret, és akit én is ugyanúgy viszont szeretek. Elképesztő belegondolni, hogy milyen könnyen lesz egy teljes idegenből valaki, aki nélkül nehezen képzelem el önmagam, és lesz ugyanebből az emberből újra olyan, akiről még azt sem mondhatom el, hogy jól ismerem. Minden bizonnyal sokszor fog még összetörni a szívem, sok embert fogok hasonlóan szeretni, aztán gyűlölni, valahogy mégis úgy érzem, hogy az első szerelem mindig legalább egy kicsit más lesz: annyira meghatározó, hogy teljesen sohasem szabad elfelejteni.

9.

Kétszer vettem részt a magyar csapat tagjaként nyelvészeti diákolimpián. Érmeket sohasem nyertem, de nem is ezt éreztem fontosnak, hanem hogy utazhatok – a verseny során jutottam el Bulgáriába, majd Brazíliába –, illetve rengeteg embert ismertem meg, az egyik legjobb barátnőmmel például itt találkoztam először. Éltre szóló élményekben és történetekben volt részem, amiket sosem fogok elfelejteni. A harmadik évben viszont nem jutottam ki a nemzetközi versenyre, elrontottam a magyar válogató első fordulóját, és nem kerültem be a csapatba. Soha életemben nem csalódtam még magamban úgy, mint akkor. Megkérdőjeleződött

bennem minden az addigi magamról alkotott képpemmel kapcsolatban. Kifejezetten nehéz feloldani azt a disszonanciát, hogy valami korábban már sikerült, most viszont mégsem. A dolgok jó oldalát nézve, ebből is sokat tanultam, legfőként talán azt, hogy a bukást tényleg csak úgy lehet elkerülni, ha nem próbálkozunk, azt meg egyáltalán nem érdemes csinálni, mert a sikerélmény kárpótol a csalódásokért.

A jövő egyelőre homályos. Pár dolgot azért már tisztábban látok benne, például, hogy az enyém nem Magyarországon van. Tizenéves korom óta mondják a szüleim, hogy külföldön tanuljak tovább, amit eleinte sehogy sem tudtam elképzelni – most már egészen könnyedén. Szeretem ezt az országot, és dühít, hogy még sincs más választásom, mint elmenni. Nem érzem magam jól itt, nem normális, hogy naponta olvasok olyan híreket, amiktől felidegesítem magam, egészen kétségbeejtő a jelenlegi helyzet. Ráadásul irodalmat akarok tanulni, amit, azt hiszem, hogy olyan országban nem érdemes és érdemben nem is lehet, ahol az egyetemeken sorra szüntetik meg az ilyenfajta szakokat, ahol egész egyszerűen hasznos a politikának, ha nincs bölcsészettudomány. Néha elkap a teljes kilátástalanság érzése, olyankor 2035-öt már világháborúval és természeti katasztrófákkal tele képzelem el, amiben már nemcsak Magyarország, hanem a világ legtöbb része élhetetlen. Néha sikerül meggyőzőnöm magam, hogy tényleg minden kétséget kizáróan ez a jövő, hogy teljesen felesleges és öncélú bármely, egy hétnél távolabbi időpontot érintő feladatot teljesíteni. Talán az a baj, hogy fokozatosan lesz minden egyre rosszabb, pont olyan lassan, hogy legyen ideje az embereknek akklimatizálódni az új helyzethez: ha fél fokként, lassan melegítjük fel a fürdővizet, észrevétlenül forrunk fel száz fokon.

Egy ideális 2035-ben a világon, ha nem is az összes, de a legtöbb probléma meg van oldva, én éppen a doktorimat csinálom az egyetemen, mellette már dolgozom, van egy vörös macskám, sok barátom és egészséges párkapcsolatom. Egyetemen tanítok, magyar szerzőktől, Kosztolányitól, Radnótitól, Tandoritól, József Attilától idézek az óráimon, mindezt egy élhető városban, ahol kiegyensúlyozott és boldog a környezetem. Én is. Mindenhova biciklivel járok, és nem félek este, sötétben egyedül hazamenni, mert egész egyszerűen nincs mitől. Tíz év múlva már tudom, hogy mi igazán fontos, teljes összhangban leszek a világgal és önmagammal, ott leszek, ahol lennem kell. Mindezt úgy hálálom meg, hogy megosztom minden tudásomat és tapasztalatomat másokkal – az a jó az immateriális javakban, hogy

végtelen sokáig lehet megosztani őket úgy, hogy közben senkinek sem lesz kevesebb belőlük, mint eredetileg volt.

Szinte már szakrálisan hiszek ebben az elképzelésben, de fiatal vagyok, rengeteg lehetőség áll előttem, és úgy érzem, hogy pont ez, a jövő ad értelmet és jelentőséget a mának. Biztosnak kell lennem abban, hogy valami felé halad az életem, és abban, hogy ennek a pályáját én és csakis én befolyásolom mindazzal, amit a jelenben teszek. Sok mindent akarok még csinálni, amihez idő kell, most csak reménykedni tudok, hogy ezt semmi és senki nem veszi el tőlem.